

Hamupipőke

(Grimm testvérek)

Egyszer egy gazdag ember felesége megbetegedett, s amikor érezte, hogy közeleg a vége, ágyához hívta egyetlen leánykáját, s így szólt hozzá:
– Kedves gyermekem, légy jámbor és jó, akkor a Jóisten mindig segíteni fog, én pedig nézni foglak az égből, és vigyázni fogok reád.

Azzal behunyta szemét, és meghalt. A leányka mindennap kiment anyja sírjához, siratta őt, és jámbor maradt és jó. Amikor eljött a tél, fehér kendőcskét borított a hó a sírra, s amikor a tavaszi nap a kendőcskét levonta, új feleséget hozott az ember a házhoz.

Az asszony magával hozta két leányát, akiknek szép és fehér volt az arca, de ocsmány és fekete a szíve. Attól fogva rossz idők jártak a szegény mostohagyermekre.

– Még hogy itt üljön a buta liba, nálunk, a szobában! – mondogatták.
– Aki nem dolgozik, ne is egyék; takarodjék az a konyha-tündér!

Elvették szép ruháit, avítt szürke kötényt és facipőt adtak reá.

– Nézzétek csak a büszke hercegkisasszonyt, hogy kicifrázkodott! – kiabálták, jót nevettek rajta, s kivitték a konyhába. Ott keményen dolgoztatták látástól vakulásig; hajnalhasadás előtt föl kellett kelnie, vizet hoznia, tüzet gyújtania, főznie s mosnia kellett. Ráadásul a nővérek mindenféle körmönfont komisszágokkal gyötörték, csúfot úztek belőle, borsót és lencsét szórtak elé a hamuba, neki pedig oda kellett ülnie, s ki kellett válogatnia. Este, ha kifáradt a munkában, nem feketett ágyba, hanem a tűzhely mellé kellett a hamuba feküdnie. És mert így mindig szurtos és piszkos volt, elnevezték Hamupipőkének.

Történt egyszer, hogy az apa vásárba indult, s kérdezte a leányokat, mit hozzon nekik.

– Szép ruhákat – így az egyik.
– Gyöngyöket és drágaköveket – így a másik.
– Hát te, Hamupipőke – kérdezte apja –, te mit kívánsz? – „Apám, törd le nekem az első gallyat, amely hazafelé menet a kalapodhoz csapódik.

Mármost az apa vett két mostohaleányának szép ruhákat, gyöngyöket és drágaköveket, s hazaútban, amikor zöldellő csaliton lovagolt át, egy mogyoróglyally nekicsapódott, s leverte a kalapját. Ő pedig letörte a gallyat, s magával vitte. Hogy hazaért, átadta mostohaleányainak, amit kértek volt, Hamupipőkének pedig a mogyoróvesszőt. Hamupipőke megköszönte, kiment anyja sírjához, ott elültette a vesszőt, és annyit sírt, hogy könnyei a vessző tövére hullottak, s megöntözték. Meg is nőtt az, és lett belőle szép mogyorófa. Hamupipőke mindennap háromszor kiment alája, sírt és imádkozott, és mindannyiszor leszállt a fára egy fehér madárka, s ha kívánsága volt Hamupipőkének, a madárka ledobta neki, amit kívánt.

Történt pedig, hogy a király ünnepélyt rendezett, három napig tartót, amelyre az ország minden szép leányát meghívta, hogy fia számára menyasszonyt keressen. Megörült a két mostohaleány, hallván, hogy ők is hivatalosak, szólították Hamupipőkét, és azt mondták neki:

– Fésüld meg a hajunkat, keféld ki a cipellőnket, kapcsold be csatjainkat, vigadni megyünk a királyi palotába.

Hamupipőke szót fogadott, ámde sírt, mert ő is el szeretett volna menni a táncba, és kérte mostoháját, ő is hadd mehessen.

– Ejnye, Hamupipőke! – felelte az. – Te, aki csupa por és piszok vagy, te akarsz vigasságba menni? Hiszen illő ruhád és cipellőd sincs; és még táncolni akarsz?

De amikor Hamupipőke csak nem tárgított, végül így szólt a mostoha:

– Ideszórtam neked egy tál lencsét a hamuba, ha két órán belül kiválogatod, velünk jöhetsz.

A leányka kiment a hátsó ajtón a kertbe, s így kiáltott:

*„Ti galambicák, ti gerlicék, az égnek összes madárkája,
jertek, segítsetek válogatni,
javát a csuporba,
gyomot a gyomorba.”*

Akkor beröppent a konyhaablakon két fehér galambocska, majd a gerlicék, végül az égnek minden madara berajzott és behussant, és leszálltak a hamura. És bólogatni kezdtek a galambocskák, hogy kopogott a csőrük: pik, pik, pik, pik, és a többiek is nekiláttak: pik, pik, pik, pik, és az összes lencseszemet beleszedték a tálba.

Alighogy eltelt egy óra, máris elkészültek, és kiröppentek mindannyian. Vitte mostohájának a tálát a leányka, és örült, mert azt hitte, most már ő is elmehet a vigasságba. De mostohája így szólt:

– Nem, Hamupipőke, nincs is olyan ruhád, és nem is tudsz táncolni; kész nevetség lennél.

S hogy Hamupipőke sírva fakadt, hozzátette:

– Ha két tál lencsét egy órán belül kiválogatsz a hamuból, velünk jöhetsz – és azt gondolta: „Lehetetlen, hogy meg tudja csinálni.”

Amint pedig a két tál lencsét kiöntötte a hamuba, a leányka kiment a hátsó ajtón a kertbe, s így kiáltott:

*„Ti galambicák, ti gerlicék, az égnek összes madárcája,
jertek, segítsetek válogatni,
javát a csuporba,
gyomot a gyomorba.”*

Akkor beröppent a konyhaablakon két fehér galambocska, majd a gerlicék, végül az égnek minden madara berajzott és behussant, és leszálltak a hamura. És bólogatni kezdtek a galambocskák, hogy kopogott a csőrük: pik, pik, pik, pik, és a többiek is nekiláttak: pik, pik, pik, pik, és az összes lencseszemet beleszedték a tálba. És alighogy félóra eltelt, máris elkészültek, és kiröppentek mindannyian. Vitte mostohájának a tálakat a leányka, és örült, és azt hitte, most már ő is elmehet a vigasságba. De mostohája így szólt:

– Tehetsz bármit, nem használ; nem jöhetsz velünk, mert nincs illő ruhád, és nem tudsz táncolni; még szégyent vallanánk miattad.

Azzal hátat fordított neki, s két büszke leányával elsietett.

Amikor már senki sem volt otthon, Hamupipőke kiment anyja sírjához a mogyorófa alá, és így kiáltott:

*„Rezegj, rázkódj kicsi fácska,
hulljon rólad szép ruhácska!”*

És a madár ledobott neki egy arany-ezüst ruhát s egy pár selyemmel-ezüsttel hímzett cipellőt. Ő gyorsan fölvette a ruhát, és szaladt a vigasságba. Nővérei és mostohája nem ismerték föl, azt hitték, idegenből jött királyleány, oly szép volt az aranyruhában. Hamupipőkére nem is gondoltak, azt hitték, otthon duszkal a pizsokban, és lencsét válogat a hamuból. Szembejött vele a királyfi, kézen fogta Hamupipőkét, és táncba vitte. Nem is akart mással táncolni, úgyhogy el sem engedte Hamupipőke kezét, s ha valaki föl akarta kérni, a királyfi azt mondta:

– Ő az én párom a táncban.

Hamupipőke táncolt, míg be nem esteledett, akkor haza akart menni. Csakhogy a királyfi azt mondta:

– Veled megyek, elkísérlek – mert látni akarta, hol lakik a szép leány. Hamupipőke azonban elszaladt előle, s beugrott a galambházba. A királyfi megvárta, hogy a leányok apja hazatérjen, és elmondta neki, hogy az idegen leány beugrott a galambházba. Az ember azt gondolta:

– Csak nem Hamupipőke az? – és baltát és fejszét hozatott a többiekkel, hogy szétverje a galambházat, ám abban senki sem volt. S hogy beléptek a házba, Hamupipőke ott feküdt piszkos ruhájában a hamu közepén, s a tűzhelyen olajmécses pislákol; mert Hamupipőke hátul azonnal kiugrott volt a galambházból, és a mogyorófacskához futott, és ott levetette, s a pázsitra terítette szép ruháját, azt a madár elvitte, ő meg visszament szürke kötényében a konyhába, s a hamura feküdt.

Másnap, amikor újra kezdődött a vigasság, s a szülők és a mostohanővérek megint elmentek, Hamupipőke kiszaladt a mogyorófachoz, és így szólt:

*„Rezegj, rázkódj kicsi fácska,
hulljon rólad szép ruhácska!”*

Most még sokkal büszkébb ruhát ejtett le a madár a fáról, mint előző nap. És amikor ő ebben a ruhában jelent meg az ünnepen, mindenki megcsodálta szépségét. A királyfi megvárta, míg odaér, akkor kézen fogta, s csakis vele táncolt. Valahányszor odamentek, hogy fölkerjék a leányt, így szólt a királyfi:

– Ő az én párom a táncban.

Amikor este lett, és Hamupipőke hazaindult, a királyfi követte, hogy lássa, melyik házba megy, Hamupipőke azonban elszaladt előle, s beugrott a kertbe a ház mögött. Állt ott egy nagy fa, roskadásig a legpompásabb körtvélyekkel, ő fölmászott az ágak közé fürgén, akár a mókus, és a királyfi nem jött rá, hová tűnt a táncosnője. Megvárta, hogy az apa hazatérjen, akkor így szólt hozzá:

– Az idegen leány elszaladt előlem, és azt hiszem, fölhágott a körtefára.

Az apa azt gondolta: „Csak nem Hamupipőke az?”, fejszét hozatott, és kiöntötte a fát, ám senki sem volt rajta. S hogy a konyhába léptek, Hamupipőke ott feküdt a hamuban, mint egyébkor, mivel a fa másik oldalán leugrott volt, visszavitte a szép ruhát a madárnak a mogyorófacskához, és fölvette szürke köténykáját.

Harmadnap, amikor szülei és a nővérek elmentek hazulról, Hamupipőke megint odament anyja sírjához, és szólította a fát:

*„Rezegj, rázkódj kicsi fácska,
hulljon rólad szép ruhácska!”*

Most a madár olyan pompás-ragyogó ruhát dobott le, amilyennel az eddigiek egyike sem ért föl, és a cipellő színarany volt. S hogy ebben a ruhában ment

el a vigasságra, senki nem tudta, mit mondjon ámulatában. A királyfi csakis vele táncolt, s ha valaki fel akarta kérni őt, a királyfi azt mondta:

– Ő az én párom a táncban.

Amikor este lett, Hamupipőke menni akart, és a királyfi el akarta kísélni, de Hamupipőke oly gyorsan elillant, hogy a királyfi nem érte utol. Csakhogy a királyfi cselhez folyamodott, meghagyta volt, hogy a lépcsőt végig kenjék be szuokkal; így történt, hogy amikor a leányka leszaladt, ott veszett a bal cipellője. A királyfi kezébe vette a cipellőt, és az kicsiny volt, csinos volt, és színaranyból volt. Másnap reggel elment a cipellővel a leányok apjához, és azt mondta neki:

– Az lesz a feleségem, senki más, akinek a lábára illik ez az aranycipő.

Örültek a nővérek, mert szép lábuk volt. Ment a nagyobbik a kamarájába a cipővel, hogy felpróbálja, s ment az anyja is, hogy segítsen. Csakhogy a leány a nagyujját nem tudta beléerőltetni, a cipő kicsi volt neki; akkor adott az anyja egy kést, mondván:

– Vágd le a lábujjadat; ha királyné leszel, úgysem kell gyalog járnod.

A leány levágta a lábujját, beléerőltette lábát a cipőbe, legyűrte fájdalmát, és kiment a királyfihoz. Az lovára emelte őt, akit menyasszonyának hitt, és ellovagolt vele. Csakhogy el kellett menniük a sír mellett, és ott ült a mogyorófán a két galambocska, és így kiáltottak:

*„Burukk, burukk, ez nem ő,
csurom vér a cipő,
a cipő kicsi,
otthon ül még az igazi.”*

A királyfi a leány lábára pillantott, s látta, hogy bugyog belőle a vér. Megfordította lovát, visszavitte a hamis menyasszonyt, s azt mondta, nem ez az igazi, vegye föl a cipőt a másik nővér. Az bement a kamarába, lábujja szerencsésen befért a cipőbe, csakhogy a sarka túl nagy volt. Anyja kést adott neki, mondván; „Vágj le egy darabot a sarkadból, ha királyné leszel, úgysem kell gyalog járnod.” A leány levágott egy darabot a sarkából, beléerőltette lábát a cipőbe, legyűrte fájdalmát, s kiment a királyfihoz. Az lovára emelte őt, akit menyasszonyának hitt, és ellovagolt vele. Amikor a mogyorófacskához értek, ott ült a két galambocska, és így kiáltottak:

*„Burukk, burukk, ez nem ő,
csurom vér a cipő,
a cipő kicsi,
otthon ül még az igazi.”*

A királyfi a leány lábára pillantott, s látta, hogy a cipőből ömlik a vér, s a fehér harisnya sötétvörös lett, amint fölszívta. Megfordította lovát, és ezt a hamis menyasszonyt is visszavitte.

– Ez sem az igazi – mondta –, több leányotok nincsen?

– Nincs – felelte az ember –, csak az én elhalt feleségemtől van itt egy kis bugyuta Hamupipőke, de hát lehetetlen, hogy az legyen a menyasszony.

A királyfi azt mondta az embernek, hogy küldje csak elébe Hamupipőkét, ám az asszony közbevágtott:

– Ah, nem; oly szurtos, nincsen rajta semmi néznivaló.

De a királyfi azért is látni akarta, így hát hívni kellett Hamupipőkét. Ő elébb tisztára mosta kezét-arcát, majd ment, és meghajolt a királyfi előtt, aki átnyújtotta neki az aranycipőt. Ő felült egy zsámolyra, kihúzta lábát a súlyos facipőből, és az aranycipellőbe dugta, amelyet mintha reá öntöttek volna. És amint felállt, és a királyfi az arcába, pillantott, felismerte benne a szép leányt, aki táncolt vele, s felkiáltott:

– Ő az igazi menyasszony!

Megrémült a mostoha és a két nővér, és elsápadtak a bosszúságtól: de a királyfi lovára ültette Hamupipőkét, és ellovagolt vele. Amikor a mogyorófacskához értek, így kiáltott a két fehér galambocska:

*„Burukk, burukk, ez csak ő,
nem véres a cipő,
a cipő nem kicsi,
benne van az igazi”*

S hogy ezt kiáltották, fölrebbentek, és Hamupipőke vállára telepedtek, egyikük jobbról, másikuk balról, és ott megültek.

S hogy megtartották az esküvőt a királyfival, jöttek a hamis nővérek, hogy behízelegjek magukat, s kivegyék részüket a boldogságból. Amikor a jegyespár a templomba ment, jobbról állt a nagyobbik, balról a kisebbik nővér, akkor a galambocskák mindkettőnek kivájták fél-fél szemét. Aztán, amikor kijöttek, balról állt a nagyobbik és jobbról a kisebbik, akkor a galambok a másik szemét is kivájták mindkettőnek. Így bűnhődtek gonoszságuk és hamisságuk miatt világtalansággal életük fogytáig.